

Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

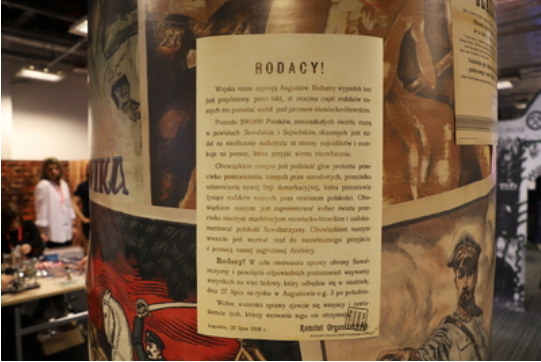
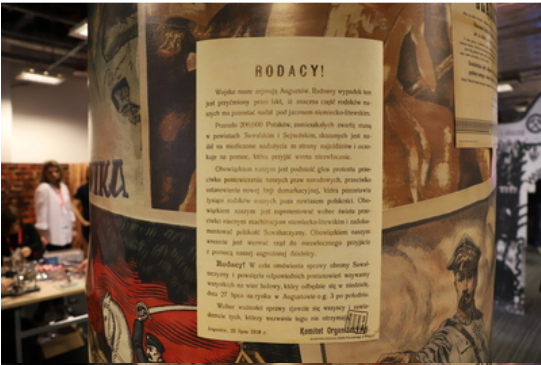
[https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/aktualnosc/182995,Kongres-Pamieci-Narodowej-Warszawa-13-15-kwietnia-2023.h
tml](https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/aktualnosc/182995,Kongres-Pamieci-Narodowej-Warszawa-13-15-kwietnia-2023.html)
25.04.2024, 10:16

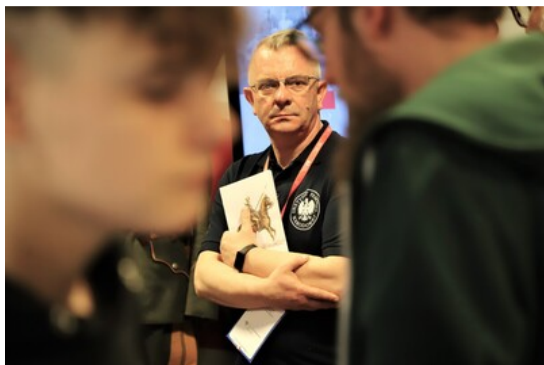
Kongres Pamięci Narodowej - Warszawa 13-15 kwietnia 2023

Czy można dotknąć historii? Instytut Pamięci Narodowej udowodnił, że jest to możliwe! Na stadionie PGE Narodowy w Warszawie odbył się Kongres Pamięci Narodowej - wielkie święto miłośników historii.

Przez trzy dni odwiedziło nas 13 tysięcy osób, w tym 7 tys. dzieci i młodzieży. Przez ten czas staraliśmy się opowiedzieć o XX-wiecznych dziejach Polski i Polaków w sposób przystępny, ciekawy i nowoczesny.

Inspiracją do organizacji Kongresu był raport „Edukacja dla pamięci”. Jego wyniki podsumował prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Karol Nawrocki, podkreślając:

Dla 86% uczniów to internet i gry są głównym źródłem poznawania historii, do tego przyznaje się też ok. 90% nauczycieli.

Wyniki raportu, w tym konieczność dotarcia do szerokiego grona obojętnej wobec przeszłości młodzieży, stanowiły duże wyzwanie dla organizatorów Kongresu. Zgodnie z jego hasłem przewodnim – „Historia mówi przez pokolenia” – staraliśmy się tak przygotować poszczególne atrakcje, aby trafiły w gusta zarówno młodszych, jak i starszych odbiorców, a do tego wykorzystać zdobycze najnowszej techniki.

Staliśmy w XXI w. przed konkretnym zadaniem. Mamy obowiązek wiedzieć, jak wygląda struktura pamięci, żeby móc wiedzieć, jak w niej oddziaływać

– mówił dr Karol Nawrocki podczas [panelu edukacyjnego „Edukacja dla pamięci”](#).

Pragnąc sprostać temu wyzwaniu, umieściliśmy w programie wydarzenia [hackathon Histhack](#) – pierwszy w dziejach IPN maraton kodowania. Wymagał on od młodzieży biegłej znajomości programowania, jak i wiedzy historycznej. Na drugim biegunie była Olimpiada Gier Planszowych – w której młodzież poznawała historię w sposób bardziej tradycyjny, jednocześnie bawiąc się i ucząc. Pasja, z jaką młodzi ludzie podjęli to wyzwanie, budzi w nas nadzieję, że niezależnie od podjętej drogi życiowej nauka o przeszłości stanie się częścią ich codziennych zainteresowań.

Nowoczesne rozumienie historii wkroczyło również śmiało w zorganizowaną podczas Kongresu strefę edukacyjną. Jej goście na początku musieli przejść przez Strefę Nowych Technologii. Jej odrębność została podkreślona przez fioletowe światło, a na odwiedzających robiła wrażenie możliwością wirtualnych podróży w czasie przy użyciu najnowocześniejszego sprzętu komputerowego.

„Edukacyjna Podróż Historyczna” przez cały czas Kongresu była oblegana przez dzieci i

młodzież. Mogli oni poznawać historię, eksplorując poszczególne działy tematyczne, zatytułowane „Walka o niepodległość i granice”, „II RP”, „II wojna światowa”, „Powojenny opór antykomunistyczny” i „Solidarność”.

Ogromną zaletą tej strefy była możliwość „dotknięcia” historii – przez wprawienie w ruch starego powielacza, ułożenie puzzli, zagranie w karcianą grę edukacyjną, możliwość ozdobienia torby historycznym symbolem i udział w niezliczonej liczbie innych atrakcji. Także i tutaj dostępne były stanowiska multimedialne. Nie pokazywaliśmy historii zamkniętej w niedostępnych szklanych gablotach! Naszą największą radością były dziecięce uśmiechy – nie wątpimy, że dla wielu z najmłodszych będzie to dopiero początek przygody z odkrywaniem zakamarków przeszłości.

Nowoczesna technologia połączona z narracją o historii wkroczyła również do pozostałych pionów Instytutu Pamięi Narodowej. Archiwiści zaprezentowali multimedialne „Archiwum Pełne Pamięci”, a historycy i edukatorzy szereg wystaw, jak choćby „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, które działają na wyobraźnię widza nie tylko statycznym obrazem, ale także filmem i animacją.

Bardziej dojrzałemu i wyrobionemu historycznie odbiorcy zaproponowaliśmy panele dyskusyjne. Zaprosiliśmy na nie wybitnych przedstawicieli nauk humanistycznych, reprezentantów władz państwowych, dziennikarzy, publicystów, ale także kombatanatów i działaczy opozycji antykomunistycznej. Nie były to akademickie dyskusje na temat odległej przeszłości, ale tematy, które mogą zaważyć na kierunku polityki historycznej i przyszłości naszego państwa.

Warto wymienić tutaj kwestie dekomunizacji i rozliczenia totalitaryzmów, poszukiwania ofiar systemu komunistycznego, transformacji ustrojowej czy temat stosunków polsko-ukraińskich, które w obliczu agresji rosyjskiej na Ukrainę musimy na nowo ułożyć, pamiętając o przeszłości.

Duże zainteresowanie wzbudził panel dyskusyjny, którego temat – reparacje wojenne – elektryzował opinię publiczną w ostatnim czasie.

Naszym celem jest doprowadzenie do punktu zwrotnego w Niemczech i rewizji historii II wojny światowej. Budujemy szerszą koalicję. Przed nami również pewne wydarzenia o charakterze naukowym i eksperckim, które dadzą podstawy do działania

– mówił na ten temat Arkadiusz Mularczyk, sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych.

We wspomnianym już „Raporcie edukacja dla pamięci” znalazł się fragment dotyczący roli muzeów – uznawanych przez respondentów za ciekawe i wiarygodne źródło wiedzy. Wychodząc naprzeciw tej opinii, przygotowaliśmy stanowiska „muzealne” – pełne eksponatów z epoki (m.in. uzbrojenia i mundurów). Tuż przy nich ulokowały się grupy rekonstrukcyjne i stanowiska przygotowane przez żołnierzy Wojsk Obrony Terytorialnej.

Kongres Pamięci Narodowej stał się okazją do tego, aby na forum publicznym wyróżnić talenty, docenić wieloletnią systematyczną pracę naukową, a także podkreślić osobiste poświęcenie poszczególnych osób dla upamiętniania historii. W programie naszego wydarzenia znalazły się zatem [gala wręczenia Sygnetów Wydawnictwa IPN](#), rozstrzygnięcie [konkursu im. Władysława Pobóg-Malinowskiego na „Najlepszy Debiut Historyczny Roku w zakresie historii najnowszej”](#), czy wreszcie – na zakończenie Kongresu – [wręczenie medali „Reipublicae Memoriae Meritum” oraz nagrody IPN „Kustosz Pamięci Narodowej”](#).

Ważnym elementem Kongresu była 4. edycja Międzynarodowego Festiwalu Filmowego o Totalitaryzmach „Echa Katynia”. Nagrodę Główną w konkursie filmów pełnometrażowych otrzymał Viesturs Kairiss za film „Styczeń”, który był łotewskim kandydatem do Oscara. Zdobywcą Nagrody Głównej w konkursie filmów krótko i średniometrażowych dla reżysera filmu został Miłosz Koziół za film „Rotmistrz Pilecki”, natomiast laureatką Nagrody im. Janusza Kurtyki za film „Bigger than trauma” została Vedrana Pribačić. Nazwisko laureata nagrody publiczności poznamy już po zakończeniu Kongresu, po dokładnym podliczeniu głosów.

Jak zatem podsumować Kongres Pamięci Narodowej? Z pewnością był wydarzeniem nowatorskim, interesującym dla odwiedzających i udanym pod względem frekwencji. Pragniemy, aby w niedalekiej przyszłości stał się punktem odniesienia i wzorem dla nowoczesnej narracji o przeszłości. Pragniemy, aby w ten nurt włączyła się szeroko rozumiana sfera edukacji, ponieważ dopiero wówczas – naszym wspólnym staraniem – będziemy w stanie poruszyć serca i umysły młodzieży oraz zachęcić kolejne pokolenia do odkrywania, jak ważną częścią ich życia może być historia.